

van een verraderlijke moord op Boekent

door Peter van den Elsen

Ban en Lucia, kinderen van Dirk Jan Geenen, verschijnen op 13 februari 1739 voor de schepensbank om de erfenis van hun ouders en het vaderlijke part van hun grootouders te verdelen (1). In de akte wordt een derde kind genoemd: Theodorus. Hij deelt niet mee, daar "hij buitenlands is en men niet weet of hij nog leeft of dat hij gestorven is". In de akte wordt verder nog opgemerkt dat mocht Theodorus nog ooit voor de schepensbank verschijnen, de erfscheiding als ongedaan moet worden beschouwd.

De voorgaande aantekening heb ik altijd bijzonder vreemd gevonden. Van een boerengrootfamilie mag je toch verwachten dat eenieder weet waar zijn broers of zusters wonen!

Toen ik de moord op Boekent tegenkwam en een Theodorus Geenen als moordenaar aangeduid zag, dacht ik het euvel opgelost te hebben. Direct legde ik de relatie met de crimineel Jan-de-Wilm van Gerwen, die Gemert ontvlucht was wegens zijn criminele handeling (2). Maar bij het vergelijken van de genealogische gegevens stuitte ik op nieuwe onzekerheden. Al snel bleek dat ik te vroeg gejuicht had. Vooralsnog kan ik niet exact zeggen om welke Theodorus Geenen het nu gaat. Zie voor de probleemschetsing noot 3.

De verraderlijke moord

Op 17 januari 1726 brachten Hendrick Jan Dircx Geenen en zijn zoon Theodorus Geenen tussen acht en negen uur een bezoek aan het huis van Symon Penninx(4). Waarschijnlijk wordt

met het genoemde huis ' De Blauwe Kei 'op Boekent bedoeld(5)
In dit pand was vroeger immers een brouwerij gevestigd en op
het tijdstip van de moord was Symon Penninx eigenaar.

In de herberg zitten drie gasten aan tafel achter een glas
bier: Jan Ansems Smits, Hendrick Jan Paulus (van Berlo) en
Jan Peter (van Schipstal). De laatst genoemde twee zijn zwa-
gers.

Bij ruzies en oorlogen heb je altijd op zijn minst twee par-
tijen nodig. Bij het ontstaan van dit fenomeen is het vaak
niet duidelijk waarom men begint en wie er nu eigenlijk be-
gonnen is. Ook in dit geval is dit niet duidelijk. Bovendien
heeft men in de criminele rollen vaak alleen de eindconclu-
sie opgetekend. Voor oorzaken heeft men geen oog. Uit de op-
eenstapeling van feiten is het volgende vermeldenswaard:

Zonder dat daar enige aanleiding toe is, trekken vader en
zoon Geenen hun mes bij hun binnenkomst. Onmiddellijk daar-
opvolgend 'trekken' ze hun 'rokken' uit. (En zijn ze ge-
vechtsklaar, red.) . Zowel Jan Peters als Theodorus Geenen
beginnen te schelden en roepen naar elkaar: "gij sijt maer
een schelm." Theodorus Geenen wordt buitengezet. Vader Gee-
nen blijft binnen en neemt rustig plaats.

De ruzie laait weer op als Theodorus Geenen met een 'sinis-
tere streeke' weer binnen weet te komen. Zowel vader als
zoon trekken wederom hun mes . Ze maken daarbij zoveel 'ra-
mour', dat het aanwezige gezelschap de herberg ontvlucht om
zich in veiligheid te stellen.

In het tumult zijn Theodorus Geenen en Jan Peters gezamen-
lijk naar buiten gegaan. Theodorus heeft een 'ontbloot' mes
en een geweer in zijn hand. Vervolgens staat er letterlijk
te lezen: "Ende den voornoemde Jan Peters schoons roepende,
steeckt niet wandt ick hebbe geen mesch, ende telkens om den
steeck te ontwijcken, terughwijckende door / Theodorus / den
doodsteeck is gegeven; soodanigh dat (Jan Peters) aanstonts
doodt ter aarde is gevallen."

Drie dagen na de moord tekent pastoor Gautius in het be-
graafboek het volgende op (6): "sepultus est Johannes Peters
van Schipstal proditorie occisus." (= begraven is Joannes
Peters van Schipstal verraderlijk vermoord.)

Theodorus Geenen wordt verscheidene keren voor de rechtbank
gedaagd, maar laat telkens verstek gaan. Uit het feit dat
hij niet gevangen genomen is, mag geconcludeerd worden dat
hij Gemert ontvlucht is.

Vader Hendrick Jan Dircx Geenen wordt daarentegen wel door
de rechtbank gehoord. Hoewel hij bij het tumult aanwezig

was, zegt hij van het verloop van de moord niets af te weten. De rechtbank zegt in haar eindconclusie dat Hendrick in zijn vaderschap heeft gefaald en vindt dat hij aan de moord 'gecoöpereert' heeft. Hendrick ontkent dit. De rechtbank is van oordeel dat de medeplichtigheid afdoende bewezen is en veroordeelt hem tot "straf aen den lijve". (Moeten we hier lezen stokslagen of geselen?) Of de straf daadwerkelijk uitgevoerd is, is niet bekend. Aan de landkommandeur richtte Hendrick namelijk een verzoekschrift ter verkrijging van genade. Of de landkommandeur hierin positief beschikte is me niet bekend (7).

NOTEN:

1. RA 'SHB, Gemert R138 d.d. 13-2-1739.
2. Peter van den Elsen, Tis Krimmeneel 9; Hoe Jan-de-Wilm van Gerwen zijn hoofd verloor, Gemerts Heem Jrg.27, blz.27-31.
3. In de erfscheiding wordt als vader genoemd Dirk Jan Geenen, gedoopt te Gemert 28 april 1680; die trouwt op 4 februari 1710 met Elisabeth Dries Habraken. Van hen zijn vijf kinderen bekend: Lucia, Jan, Maria, Theodora, en Theodorus ged. 31 juli 1712. Elisabeth Habraken hertrouwt op 20 april 1723 met Jan Goort Goossens. Dirk Jan Geenen is dus op 17 januari 1726 tenminste drie jaar overleden.
Een broer van Dirk is Hendrick Jan Dirckx Geenen, ged. 23 juni 1682; die trouwt op 16 september 1704 met Isabella Jan Hes en hertrouwt met Wilhelmina Aert Aerts. Uit beide huwelijken samen tenminste tien kinderen: Maria, Beeltje, Deris, Lucia, Anna Maria, Joanna, Isabella, Henricus, Joannes en Theodorus ged. 10 juli 1705. Laatstgenoemde moet volgens de criminele akte de dader zijn! Hij wordt bij verkopen waarin de kinderen gezamenlijk optreden niet vermeld! (Alle data DTB-Gemert)
4. RA 'SHB, Gemert R 46 d.d. 12-3-1726 (los katern), verder d.d. 26-3-1726, d.d. 21-5-1726, d.d. 4-6-1726.
5. Mededeling Jan Timmers, de huidige bewoner van "De Blauwe Kei"; zie ook GA Gemert, inv.nr. 414 no.1609; Symon Penninx trouwde met Joanna Goorts van den Elsen. Symons schoonvader was brouwer op Boekent en bezat de Blauwe Kei, althans het pand op die plaats.
6. DTB Gemert, Begraafboek d.d. 20 januari 1726. Jan Peters van Schipstal is een zoon van Peter Janse van Schipstal en Margareta. Het ouderlijk paar woonde op Milschot. Jan werd gedoopt op 9 maart 1696 te Gemert. Zijn zus Jenneke op 29 september 1683; zij trouwde met Hendrick Jan Paulus van Berlo. Laatstgenoemde wordt vermeld als één van de aanwezigen in de herberg van Symon Penninx.
7. GA Gemert, inv.nr.923.